

Marta Krejan Čokl

V alpinizmu se vse prepleta

Andrej Jež

Staro se mora po vseh zakonih narave umikati novemu. Najboljša pot v napredek je izkoriščanje izkušenj in znanj starega v kombinaciji z energijo in zamislimi novega. V alpinizmu je to morda celotna stvar, saj je plezalno "odraščanje" na lastno pest brez pomoči izkušenejših lahko izjemno nevarno.

Andrej Jež
Foto Marko Prezelj

Kako na vse to gleda mlajša generacija nosilcev razvoja slovenskega alpinizma? Ima enake cilje kot generacija pred njo ali pa morda išče popolnoma drugo pot? 29-letni Andrej Jež, Korošec z (že do zdaj) nekaj izjemnimi vzponi in nominacijo za zlati cepin je eden izmed tistih, ki zagotovo gradijo prihodnost alpinizma.¹

Andrej, če bi moral izbrati alpinista/-ko, katere/-ga način razmišljanja in plezanja ti je najbližje, koga bi izbral in zakaj?

Marka Twighta.² Navdušuje me predvsem njegova odločnost.

Ki se kaže ...

Odmislil je ves svet za en sam cilj. To je izredno težka odločitev, zahtevno dejanje. Ravno to njegovo moč

tako zelo občudujem. Predvsem zato, ker se človek, ki se odloči za tako skrajna dejanja ali način življenja, kakršnega ima ali je imel on, zaveda, da zaradi (take) njegove odločitve trpijo drugi, njegovi najbližji. Mislim, da nihče ni odporen proti temu, pravzaprav se mi zdi nemogoče, da kdo ne bi bil vsaj malo empatičen.

Si nekakšen samorastnik ... Najprej si živel z mamo in bratom, v zgodnjih najstniških letih pa si se preselil na kmetijo, k tujim ljudem. Takrat si začel tudi plezati, kajne? Kako ti doživljaš to empatijo, sploh ker ne izhajaš iz tipične družine? Do koga čutiš odgovornost?

Ne, plezati sem začel ... No, z gorništvom sem začel že kot otrok. Najprej smo kot družina hodili v hribe, pozneje pa me je oče peljal v eno smer v južno steno Pece. Imel sem enajst let. Smeri nikoli ne bom pozabil, saj me od tistega trenutka naprej ni zanimal noben drug šport.

Kar se tiče vpliva okoliščin, v katerih sem živel, lahko rečem, da je prevladalo tisto, kar je dobro. Mogoče se posledično v nekaterih okoliščinah zato lažje odločam. Ko dojameš, da tvoja družina ni "klasična", in se sprijazniš s tem, lahko s tem dejstvom narediš, kar hočeš – jadikuješ ali vzameš, kar ti življenje ponuja. Odgovornost čutim predvsem do soljudi in moj moto je: Pomagaj, če lahko, in ne škodi drugim!

Alpinizem je danes precej drugačen, kot je bil nekoč, zelo drugačen celo od tistega, kakršen je bil pred samo dvajsetimi leti. Kako gledaš na tako hitro spreminjanje te dejavnosti?

Mislim, da se alpinizem spreminja hkrati z življenjem na splošno. Dandanes ljudje veliko časa preživijo v službah, težko dobijo dopust in to se zagotovo pozna v alpinizmu, saj je tam ravno čas ključnega pomena. Zdi se mi tudi, da pretiravamo s poudarjanjem varnosti, in to čisto povsod in čisto pri vseh stvareh. Ne govorim o tem, da ne bi smeli tako zelo paziti na varnost, govorim o tem, da nekako širimo miselnost, da ne bi smeli početi ničesar, kar je nevarno – če karikiram: morali bi biti samo doma. No, tragično je,

¹ Anja Petek, Andrej Jež in Aritza Monasterio so si s prvenstveno smerjo Fango Fiesta na perujski šesttisočak Hualcan prislužili nominacijo za zlati cepin 2023. Andrejev članek o odpravi je bil objavljen v lanskem januarskem *Planinskem vestniku*.

² Ameriški plezalec, avtor knjige *Poljubi ali ubij*.

da smo v zadnjem poletju na lastni koži izkusili, da tudi doma nismo varni. Zanimivo se mi zdi tudi, da je nekaterim ljudem nevarnost v službi sprejemljiva, nevarnost v hribih pa brezglavo tveganje ali celo znak samomorilnosti.

Če je alpinizem nekoč pomenil predvsem raziskovanje, se zdi, da zdaj pogosto pomeni predvsem iskanje izzivov v vedno težjih smereh, raziskovalne komponente pa je vedno manj. Se strinjaš s tem?

Se strinjam. To je predvsem posledica časa, ki ga ima plezalec na voljo. Marsikdo gre raje preplezat nekaj, kar je poznano, ker mu vzame manj časa in je hkrati tudi varnejše, česar pri kakšni novi smeri, sploh prvenstveni, ni.

Zakaj oziroma kje se je po tvojem izgubila ta raziskovalna komponenta?

Tudi na to vprašanje moram odgovoriti enako kot prej, zdi se mi, da je razlog za to – spet – pomanjkanje časa. Dejstvo pa je tudi, da raziskovanje s sabo prinese veliko tveganja, kar je v sodobnem času za marsikoga nesprejemljivo. Na to zagotovo v veliki meri vpliva trend, ki mu sledi način življenja dandanes, ne gre ravno za posameznike in njihov pogled na alpinizem. Če hočeš biti del družbe – kar je dejansko nuja – te ta vsaj delno posrka vase. Sploh če hočeš preživeti in zraven še koga preživljati.

Kje najdeš večji izziv – v težavnosti ali odkrivanju sten, kjer še ni bilo nikogar, torej v raziskovanju?

Oboje mi je izziv. Težko bi se odločil za eno možnost. Odkrivanje neznanega ima svoj čar ravno v tem, da je neznano. Saj je že življenje samo po sebi neznanka in pri vseh ljudeh v vsej zgodovini je bilo raziskovanje gonilo razvoja, napredka. Ko raziskuješ gore, ne veš, ali ti bo narava odkrila svoje skrivnosti, ti dovolila pokukati v svoje skrite kotičke. Pri težavnosti je podobno, tam odkrivaš svoje lastne sposobnosti, meje – ne veš, koliko si zmožen, do kod ti bo dovolilo telo. V alpinizmu se tako in tako vse prepleta, vse, ne samo raziskovanje in težavnost. Če hočeš eno, moraš hkrati narediti še nekaj drugega ali celo veliko več drugega, da dobiš tisto eno.

Si pri tem v svoji generaciji osamljen ali je več takih, ki razmišljajo podobno?

Mislim, da nas je bolj malo, saj večina mladih dobrih alpinistov posveča čas predvsem ponavljanju težkih smeri. Zdi se mi, da večino mika tekmovalnost. Starejši razmišljajo drugače, ampak seveda niso več tako zelo dejavni.

Velik pomen pri razvoju plezalk in plezalcev imajo alpinistični odseki oziroma njihove šole. Ali bi po tvojem mnenju bilo treba tam kaj spremeniti?

Alpinistične šole so dobre. Če le želiš, lahko pridobiš veliko znanja. Težave se pojavijo v nadaljevanju, takrat ko bi moral vsak pripravek dobiti mentorja, ki bi mu približal alpinizem, mentorjev pa ni. Tu zelo pešamo. En razlog je očiten – iz prejšnjih odgovo-

Andrej v domačih Burjakovih pečeh Foto Tomo Jeseničnik

Vrtoglava snežna strmina v švicarskih Alpah Foto Bor Levičnik

Med maroškim
nebo in skalo
Foto Anže Klarič

rov – drugi pa je velika odgovornost, ki je marsikdo noče (več) sprejeti.

Zakaj?

Že tisti, ki dandanes pride v alpinistično šolo, noče sprejeti odgovornosti, kako naj jo potem ta, ki ga vzame pod svoje okrilje? Pojavlja se vedno več groženj s tožbami, in to zaradi malenkosti. Mislim, da je to dovolj velik razlog, da alpinisti nočejo biti mentorji.

Alpinistične šole in mentorstva so prostovoljni, znesek, ki ga prispevajo tečajniki, mogoče pokrije zgolj nekaj kosov opreme, ki se uporablja pri vajah in turah in je last inštruktorjev, ali pa kakšno prenočevanje na taboru alpinistične šole. Bi se tu lahko kaj spremenilo?

Mentor naj bi predvsem pomagal razvijati alpiniste. To je že od nekdaj prostovoljna dejavnost, ki pa jo je zdaj vedno težje izvajati. Ne le zaradi (ne)sprejemanja odgovornosti, ampak tudi zaradi služb, ki so postale celodnevne, razpotežene čez prosti čas, vse se draži in človek si težko privoščijo vožnjo do izhodišča in celodnevno turo s tečajnikom, zvečer ga čaka pa delo. S tem da je njegova družina seveda prioriteta. Ne vem, kako bi lahko kaj spremenili ... Upam pa, da se bo, sicer bomo ostali brez mentorjev. Drži pa, da so na primer tabori, ki jih organizira PZS, odlična priložnost tako za mentorje kot mlade alpiniste. Tam se zberejo različni ljudje z različnih koncev Slovenije, stroškov je manj, izkušenj, ki jih dobijo oboji, pa ogromno.

Kot alpinistični inštruktor imaš verjetno svoj pogled na vzgojo in izobraževanje prihodnjih alpinistk in alpinistov. Kje vidiš največ pomanjkljivosti ali kaj bi najprej spremenil?

Več prakse, manj teorije, predvsem pa nekoliko bolj odgovoren in realen pogled na (ne)varnosti. Moramo se zavedati, da je alpinizem v vsakem pogledu tako ali drugače nevaren, ampak če nekomu nenehno govorimo samo o tem, ga odvrnemo od alpinizma. Da ne bo kdo razumel narobe: bistvo je, da se nevarnosti zavedamo (tako kot vsakič, ko sedemo v avto, ko plujemo z jadrnico, ko na glavo skočimo v morje ...), hkrati pa se (na)učimo vsega, česar se lahko, da se jim izognemo. Čisto preprosto. Le tako bomo lahko doživeli vse lepote, vse prednosti, ki nam jih daje alpinizem. Ali jadrnanje ali vožnja z motorjem ...

Tvoje življenje je plezanje, časa za kaj drugega skoraj nimaš. Ampak živeti od tega za zdaj še ne moreš. S čim se preživljaš in kako usklajuješ obe področji?

To je dokaj slaba stran alpinizma, saj ti vzame veliko časa in je vzporedno težko imeti še redno službo. Večinoma delam priložnostna dela, na primer na raznih kmetijah, delo na višini, vodovodno inštalaterstvo in podobno.

Čemu si se moral odpovedati, da lahko počneš, kar počneš najraje?

Predvsem sem se moral sprijazniti, da razkošja ne bo in da je skromnost tista, ki mora biti samoumevna. Hm, žal to marsikdaj povzroči tudi težave v partnerskih odnosih.

Da, ta tema je pogosto tabu. Bi mogoče vseeno povedal kaj več o tem?

Partnerski odnosi trpijo v vseh pogledih, če si aktiven alpinist, sploh če se partner ne ukvarja s tem. Partner je dejansko zapostavljen, kar je zelo nepošteno do njega. Ampak drugače res ne gre. Partner mora biti dovolj samostojen in mora tak način življenja sprejeti, sicer zveza ne zdrži. Zelo pomembno je tudi zaupanje, brez tega ni nič. Alpinisti smo menda sebični ... Ampak ali je izpolnjevanje lastnih želja res sebičnost? Si sebičen, če te tvoje dejavnosti izpopolnjujejo? Ali ta sebičnost v odnosu do drugega obstaja, če te oseba, ki postane tvoj življenjski sopotnik oz. sopotnica, takega spozna?

In če se oba ukvarjata se tem?

V vsakem primeru so prednosti in slabosti. Težava pri podobno mislečih je lahko raven plezanja ali različen pogled na alpinizem. Na primer potovanja, ki so del alpinizma, je težko uskladiti s partnerjem, ki ga plezanje v gorah ne zanima.

Verjetno si želiš živeti zgolj od plezanja?

To so moje sanje, da.

Kako bi jih lahko uresničil?

Pravzaprav še ne vem. In to me zelo jezi. En način je zagotovo, da postanem gorski vodnik, ampak to pomeni manj plezanja "za dušo". Priznam, da me

celo malo skrbi, da bi tak poklic spremenil moj zdajšnji pogled na alpinizem, bojim se namreč, da bi bila sprememba slaba, ne dobra. Če imaš še družino, je to najbrž blazno težko usklajevati.

Na ravni, na kateri plezaš, je težko ostati, če temu nisi zares podrejen. Koliko časa porabiš za treninge in kaj vse počneš?

Bolj ali manj treniram vsak dan. Veliko časa preživim v plezališčih ali na umetni plezalni steni, kar kombiniram s tekom ali hojo na okoliške vrhove. Tako ali drugače treniram tri do štiri ure dnevno. Že jutro začnem z raztezanjem ...

Opravi si že lepo število vrhunskih vzponov zavidljive težavnosti, preplezal veliko prvenstvenih smeri, bil udeleženec SMAR (Slovenska mladinska alpinistična reprezentanca). Kje in v čem iščeš izzive v prihodnosti?

Največji izzivi so nove smeri in neznana območja in enako velja za prihodnost, saj je to razvoj, napredek. Z vsako novo izkušnjo si pripravljen sprejeti več neznank, saj z njimi rasteš, se razvijaš, postanejo ti domače ...

Že nekaj let si načelnik AK Črna na Koroškem, nimaš pa še niti trideset let. Prezgodaj, ravno ob pravem času? Kako to, da si se odločil za ta korak, ki nedvomno prinaša veliko odgovornost?

Načelnik sem postal že pri dvaindvajsetih, kar je zagotovo premalu, vendar ni bilo druge možnosti, saj je vedno manj ljudi, ki so pripravljeni sprejeti tako ne-

hvaležno delo. Sprejemanje odgovornosti je zagotovo eno od najbolj nehvaležnih del, potem je birokracija, ki je vedno več, mi pa jo vedno manj maramo. Za kakovostno delo se porabi veliko časa. V malih klubih se to pozna še bolj kot v večjih – manj je ljudi, manj je možnosti najti koga, ki bi sprejel kako zadolžitev. Dobro bi bilo, da bi bili mandati omejeni, ker imamo različni ljudje različne poglede, znanje ... Mislim pa, da je naš klub dobro organiziran, kar dobra ekipa se je sestavila.

V katero smer se bo po tvojem mnenju razvijal alpinizem v Sloveniji in v katero bi se moral, če sklepaš po sebi in svojih prepričanjih?

Upam, da bodo starejše generacije vzele pod okrilje mlade vsaj toliko, da prebijejo led, da bodo lahko pot nadaljevale same. Se mi pa zdi, da ni tako zelo malo mladih, ki stremijo k temu, da bi postali dobri alpinisti. Le bojim se, da je trenutno način življenja tako naravnan, da se nam niti svita ne, kako bi se lahko to spremenilo. Že sam pojem varnosti zlorabljam, ko ga povezujemo z denarjem. Radi poudarjamo varnost, kar je seveda nujno in prav, narobe pa je, da že ob sami misli na nesrečo – te se žal pač dogajajo – marsikdo takoj pomisli na priložnost, da bi dobil denar. To se seveda nanaša na groznje s tožbami, ki sem jih že omenil.

Bi se, če bi se lahko odločil še enkrat, o svoji alpinistični karieri odločil drugače?

Ne. ○

*Plezanje v francoskih Alpah, Aiguille du Dru
Foto Borut Demšar*

